

УДК 349.412(477)

DOI 10.33244/2617-4154.2(15).2024.182-189

А. С. Розпаченюк,

аспірант,

Університет митної справи та фінансів

e-mail: rozpachenyukand@gmail.com

ORCID ID 0009-0008-2833-6709

МІНІСТЕРСТВО ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТ ПУБЛІЧНО УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Стаття присвячена правому аналізу діяльності Міністерства цифрової трансформації як суб'єкта публічно управлінської діяльності.

Державне управління процесами інформатизації, діджиталізації відносин залежить від багатьох чинників. Це і розвиток технологій інформатизації, можливості залучення новітніх інноваційних розробок у технічній сфері, формування в більшості населення інформаційної культури та інформаційної грамотності, доступ до інформаційних ресурсів та вміння ними користуватися. Цей перелік не є вичерпним, і кожен із зазначених чинників може досить відчутно впливати на загальний розвиток держави загалом. Задля координації зусиль держави у формуванні політики, забезпечення належного фінансування програм розвитку, визначення основних пріоритетів було сформовано Міністерство цифрової трансформації. Аналіз повноважень такого державного органу та звітів роботи дає можливість констатувати активне просування інноваційних розробок у сфері публічного управління, зокрема через впровадження інформаційної системи «Дія», впровадження інформаційних технологій в усі сфери суспільного життя держави та її громадян.

Автором зроблено висновок про те, що в Україні сформувалась належна державна система підтримки та формування політики в сфері інформатизації, діджиталізації. Основним державним органом, який формує державну політику в зазначеній сфері суспільних відносин, визначено Міністерство цифрової трансформації України.

Інформатизація багатьох публічно управлінських процесів забезпечила спрощення процедур звернення за наданням адміністративних послуг. Значно скоротились затрати часу на отримання таких послуг. Що, беззаперечно, сприяє оптимізації управлінської діяльності й підвищенню іміджу держави та державних органів.

Ключові слова: надання адміністративних послуг, інформаційна політика, інформація, інформатизація, правове забезпечення управлінських процесів.

Метою статті є правовий аналіз діяльності Міністерства цифрової трансформації як суб'єкта публічно управлінської діяльності.

Постановка проблеми. Сучасний історичний період розвитку суспільства зумовлений формуванням новітніх відносин, пов'язаних з інформаційними технологіями, розвитком мережевих технологій, наданням послуг в інформаційній сфері та за допомогою інформаційних продуктів. Це зумовлює перегляд багатьох факторів та інструментів впливу на різні процеси, зокрема й на управлінські дії. Державне управління процесами інформатизації, діджиталізації відносин залежить від багатьох чинників. Це і розвиток технологій інформатизації, можливості залучення новітніх інноваційних розробок у технічній сфері, формування у більшості населення інформаційної культури та інформаційної грамотності, доступ до інформаційних ресурсів та вміння ними користуватися. Цей перелік не є вичерпним, і кожен із зазначених чинників може досить відчутно впливати на загальний розвиток держави загалом.

Як зазначає О. В. Михайловська, публічно-управлінська діяльність є складним системним утворенням, що перебуває в процесі розвитку та демократичних змін у нашій державі, аналіз яких допоможе виявити потенційні складники ефективного здійснення такого управління. Проблема публічно-управлінської діяльності належить до категорії міждисциплінарних наукових проблем і містить не лише філософський аспект, а й соціальний, економічний тощо [1]. Доповнюючи думку науковця, зазначаємо, що в сучасному світі питання інформатизації, діджиталізації та інформаційної грамотності населення стають вагомими та визначають багато аспектів не тільки економічних відносин у державі, а й переходять на соціальні та навіть побутові. Питання взаємодії громадянського суспільства та органів публічної влади входять у зазначені проблемні питання.

Виклад основного матеріалу. Цю ідею підтримують і інші науковці, які зокрема, зазначають, що однією з основних проблем сучасності є існуючий величезний інформаційний потік і дефіцит коректної, правдивої та своєчасної інформації, що обумовлює невизначеність у процесі прийняття управлінських рішень, адже невизначеність практично руйнує налагоджені управлінські інформаційні потоки, і в таких умовах вони не в змозі більше виконувати свої функції в повному обсязі. Така ситуація може призвести до неефективності публічно-управлінської діяльності в умовах сучасної невизначеності, зниження рівня суспільної підтримки та зниження довіри до владних структур [2].

Саме тому держава через свої інститути взяла на себе основну роль провідника та координатора всіх інноваційних формацій. Надзвичайно високотехнологічні та високовартісні технології, які розробляються та впроваджуються в життя, можуть існувати тільки з ініціативи та за підтримки держави. Питання інформатизації, діджиталізації сучасного життя є одним із найперспективніших питань. Проникнення інформаційних технологій в усі сфери сьогодення вже є зрозумілим та прийнятним для громадян. Задля координації зусиль держави у формуванні політики, забезпечення належного фінансування програм розвитку, визначення основних пріоритетів було сформовано Міністерство цифрової трансформації. Зазначена державна структура має свою історію, вона сформувалась на базі попередніх державних інституцій, які здійснювали свою діяльність у зазначеній сфері. Водночас варто зазначити, що,

аналізуючи повноваження попередників Мінцифри, можна наголосити з упевненістю, що залежно від поставлених завдань і формувались відповідні державні інституції.

До 1999 року спеціально уповноваженого органу, який би займався формуванням державної політики в сфері інформатизації в Україні, не було визначено. 1999 року Указом Президента України від 3 червня 1999 року № 601/99 було затверджено Положення про Державний комітет зв'язку та інформатизації України [3], відповідно до якого Держкомзв'язку був визначений як центральний орган виконавчої влади, який підпорядкований Кабінету Міністрів України і виконував функції Адміністрації зв'язку України. Держкомзв'язку України забезпечував проведення державної політики в галузі зв'язку, розподілу і використання радіочастотного ресурсу та у сфері інформатизації. Серед основних завдань Держкомзв'язку було визначено:

- участь у формуванні і реалізації державної політики у сфері інформатизації;
- формування Національної програми інформатизації та забезпечення її виконання;
- сприяння розвитку підприємництва на конкурсних засадах, проведення державної антимонопольної політики у сфері інформатизації.

2004 року Держкомзв'язку було ліквідовано повноваження, передані до Міністерства транспорту та зв'язку. Мінтрансзв'язку України став основним органом у системі центральних органів виконавчої влади щодо забезпечення впровадження державної політики в галузі автомобільного, залізничного, морського і річкового, у сферах навігаційно-гідрографічного забезпечення судноплавства, надання послуг поштового зв'язку, телекомунікацій, інформатизації, користування радіочастотним ресурсом України.

Серед основних завдань зазначеного державного органу було визначено:

- участь у формуванні та реалізації державної політики в галузі транспорту, у сферах навігаційно-гідрографічного забезпечення судноплавства, надання послуг поштового зв'язку, телекомунікацій, інформатизації, користування радіочастотним ресурсом України;
- здійснення заходів щодо розвитку і вдосконалення телекомунікаційних мереж загального користування та мереж поштового зв'язку загального користування, підвищення їх якості та доступності, забезпечення сталого функціонування;
- формування Національної програми інформатизації та забезпечення її виконання;
- створення умов для інтеграції національної транспортної системи України до європейської та світової транспортної системи, а також сфер надання послуг поштового зв'язку, телекомунікацій, інформатизації до європейського та світового інформаційного простору [4].

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 26 березня 2008 року № 272 було утворено Державний комітет інформатизації України [5].

У липні 2010 року комітет інформатизації був ліквідований через злиття двох установ: Державного комітету інформатизації та Державного комітету з питань науково-технічного та інноваційного розвитку. Відповідно, Постановою Кабінету Міністрів України було створено Державний комітет з питань науки, інновацій та інформатизації [6]. Згідно з Положенням Держкомінформнауки було визначено

центрального органу виконавчої влади з питань формування та реалізації державної політики у сфері наукової, науково-технічної діяльності, трансферу технологій, інформатизації, формування і використання національних електронних інформаційних ресурсів, створення умов для розвитку інформаційного суспільства. Серед основних завдань Держкомінформнауки було визначено:

- участь у формуванні та забезпеченні реалізації державної політики у сфері наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності, трансферу технологій, інформатизації, формування, використання і захисту національних електронних інформаційних ресурсів та створення умов для розвитку інформаційного суспільства;

- здійснення заходів щодо координації діяльності органів виконавчої влади з реалізації державної політики у сфері наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності, трансферу технологій, інформатизації, формування, використання і захисту національних електронних інформаційних ресурсів та створення умов для розвитку інформаційного суспільства;

- забезпечення розвитку загальнодержавної системи науково-технічної інформації;

- здійснення заходів щодо розвитку і вдосконалення інфраструктури інформатизації, системи національних електронних інформаційних ресурсів та надання державних (адміністративних) послуг з використанням електронних засобів, підвищення їх якості та доступності;

- формування Національної програми інформатизації та забезпечення її виконання;

- впровадження технологій електронного урядування;

- сприяння розвитку на конкурентних засадах підприємництва у сфері наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності, трансферу технологій, інформатизації, формування, використання і захисту національних електронних інформаційних ресурсів, надання інформаційних послуг з використанням електронних засобів;

- створення умов для розвитку національного інформаційного простору, інтеграції сфер інформатизації, телекомунікацій, інформаційних ресурсів України у європейський та світовий інформаційний простір.

2014 року уряд реорганізував Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації, створивши центральний орган виконавчої влади з реалізації політики у сфері електронного урядування – Державне агентство з питань електронного урядування – діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через віцепрем'єр-міністра України – Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України [7]. Державне агентство з питань електронного урядування України реалізує державну політику у сферах інформатизації, електронного урядування, формування і використання національних електронних інформаційних ресурсів, розвитку інформаційного суспільства.

Основними завданнями зазначеного державного органу було визначено реалізацію державної політики у сфері інформатизації, електронного урядування, формування і використання національних електронних інформаційних ресурсів, розвитку інформаційного суспільства.

Постановою Кабінету Міністрів України від 2 вересня 2019 року № 829 Державне агентство з питань електронного урядування України було реорганізовано і створено Міністерство цифрової трансформації України.

Постановою Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2019 р. № 856 [8] було затверджено Положення про Міністерство цифрової трансформації України, яким, зокрема, було визначено, що Мінцифри є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики: у сферах цифровізації, цифрового розвитку, цифрової економіки, цифрових інновацій та технологій, робототехніки та роботизації, електронного урядування та електронної демократії, розвитку інформаційного суспільства, інформатизації; у сфері впровадження електронного документообігу; у сфері розвитку цифрових навичок та цифрових прав громадян; у сферах відкритих даних, публічних електронних реєстрів, розвитку національних електронних інформаційних ресурсів та інтероперабельності, електронних комунікацій та радіочастотного спектра, розвитку інфраструктури ширококутного доступу до інтернету, електронної комерції та бізнесу; у сфері надання електронних та адміністративних послуг; у сферах електронних довірчих послуг та електронної ідентифікації; у сфері розвитку ІТ-індустрії; у сфері розвитку та функціонування правового режиму ДіяСіті; у сфері хмарних послуг.

Основними завданнями Мінцифри є:

- 1) забезпечення формування та реалізації державної політики:
 - у сферах цифровізації, цифрового розвитку, цифрової економіки, цифрових інновацій та технологій, робототехніки та роботизації, електронного урядування та електронної демократії, розвитку інформаційного суспільства;
 - у сфері впровадження електронного документообігу;
 - у сфері розвитку цифрових навичок та цифрових прав громадян;
 - у сферах відкритих даних, публічних електронних реєстрів, розвитку національних електронних інформаційних ресурсів та інтероперабельності, електронних комунікацій та радіочастотного спектра, розвитку інфраструктури ширококутного доступу до інтернету, електронної комерції та бізнесу;
 - у сфері надання електронних та адміністративних послуг;
 - у сферах електронних довірчих послуг та електронної ідентифікації й інвестицій в ІТ-індустрію;
 - у сфері розвитку ІТ-індустрії;
 - у сфері розвитку та функціонування правового режиму ДіяСіті;
- 2) забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері хмарних послуг.

Аналіз звіту роботи Мінцифри за 2023 рік дає можливість стверджувати що робота зазначеного державного органу спрямована на всі сфери суспільного життя країни та її громадян. Так, порталом Дія користується понад 20 млн користувачів. Через портал Дія забезпечено доступ до 115 електронних публічних послуг, і ця кількість постійно збільшується. Задля забезпечення правового супроводу надання публічних послуг в електронній формі тільки за 2023 рік було підготовлено понад 30 нормативно-правових актів [9].

Отже, можемо зробити висновок про те, що в Україні сформувалась належна державна система підтримки та формування політики у сфері інформатизації, діджиталізації. Основним державним органом, який формує державну політику в зазначеній сфері суспільних відносин, визначено Міністерство цифрової трансформації України. Аналіз повноважень цього державного органу та звітів роботи дає можливість констатувати активне просування інноваційних розробок у сфері публічного управління, зокрема через впровадження інформаційної системи «Дія», впровадження інформаційних технологій в усі сфери суспільного життя держави та її громадян.

Інформатизація багатьох публічно управлінських процесів забезпечила спрощення процедур звернення за наданням адміністративних послуг. Значно скоротились затрати часу на отримання таких послуг, що, беззаперечно, сприяє оптимізації управлінської діяльності та підвищенню іміджу держави й державних органів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Михайловська О. В. Публічно-управлінська діяльність за умов демократичних змін. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2020. № 4 (27). С. 5–9.
2. Дзяна Г. О., Дзяний Р. Б. Публічно-управлінська діяльність в умовах сучасної невизначеності: інформаційно-комунікаційний аспект. *Демократичне врядування*. 2023. № 1 (31). С. 37–51.
3. Про Положення про Державний комітет зв'язку та інформатизації України : Указ Президента України від 3 червня 1999 року № 601/99. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/601/99#Text>
4. Про Положення про Міністерство транспорту та зв'язку України. Указ Президента України від 27 серпня 2004 року № 1009/2004. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1009/2004#Text>
5. Про утворення Державного комітету інформатизації України : Постанова Кабінету Міністрів України від 26 березня 2008 року № 272. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/272-2008-%D0%BF#Text>
6. Деякі питання діяльності Державного комітету з питань науки, інновацій та інформатизації : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 липня 2010 р. № 675. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-2010-%D0%BF#Text>
7. Уряд реорганізував Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації. URL : <https://www.kmu.gov.ua/news/247366194>
8. Питання Міністерства цифрової трансформації : постанова Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2019 р. № 856. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF#Text>
9. Міністерство цифрової трансформації / Офіційний вебсайт. URL : <https://thedigital.gov.ua/ministry>

REFERENCES

1. Mykhailovska O. V. Publichno-upravlinska diialnist za umov demokratychnykh zmin. *Publichne upravlinnia ta mytne administruvannia*. 2020. № 4 (27). S. 5–9.
2. Dziana H. O., Dziany R. B. Publichno-upravlinska diialnist v umovakh suchasnoi nevyznachenosti: informatsiino-komunikatsiinyi aspekt. *Demokratychni vriaduvannia*. 2023. № 1 (31). S. 37–51.
3. Pro Polozhennia pro Derzhavnyi komitet zviazku ta informatyzatsii Ukrainy : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 3 chervnia 1999 roku № 601/99. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/601/99#Text>
4. Pro Polozhennia pro Ministerstvo transportu ta zviazku Ukrainy : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 27 serpnia 2004 roku № 1009/2004. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1009/2004#Text>
5. Pro utvorennia Derzhavnogo komitetu informatyzatsii Ukrainy : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 26 bereznia 2008 roku № 272. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/272-2008-%D0%BF#Text>
6. Deiaki pytannia diialnosti Derzhavnogo komitetu z pytan nauky, innovatsii ta informatyzatsii : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21 lypnia 2010 r. № 675. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-2010-%D0%BF#Text>
7. Uriad reorhanizuvav Derzhavne ahentstvo z pytan nauky, innovatsii ta informatyzatsii. URL : <https://www.kmu.gov.ua/news/247366194>
8. Pytannia Ministerstva tsyfrovoi transformatsii : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 18 veresnia 2019 r. № 856. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF#Text>
9. Ministerstvo tsyfrovoi transformatsii / Ofitsiinyi vebsait URL : <https://thedigital.gov.ua/ministry>

A. S. Rozpachenyuk. MINISTRY OF DIGITAL TRANSFORMATION AS A SUBJECT OF PUBLIC ADMINISTRATION: LEGAL ASPECTS

This article is dedicated to the legal analysis of the activities of the Ministry of Digital Transformation as a subject of public administration.

State management of informatization processes and digitalization of relations depends on many factors. These include the development of information technologies, the ability to attract the latest innovative developments in the technical field, the formation of an information culture and information literacy among the majority of the population, access to information resources and the ability to use them. This list is not exhaustive, and each of these factors can have a significant impact on the overall development of the state as a whole. In order to coordinate the state's efforts in formulating policy, ensuring proper financing of development programs, and defining key priorities, the Ministry of Digital Transformation was established. Analysis of the powers of this state body and reports on its work allows us to state the active promotion of innovative developments in the field of public administration, in particular through the introduction of the "Diia" information system, the introduction of information technologies in all spheres of public life of the state and its citizens.

Розпаченюк А. С. Міністерство цифрової трансформації як суб'єкт публічно управлінської діяльності: правовий аспект

The author concludes that a proper state system of support and policy formation in the field of informatization and digitalization has been formed in Ukraine. The main state body that forms state policy in the specified sphere of social relations is determined by the Ministry of Digital Transformation of Ukraine. Analysis of the powers of this state body and reports on its work allows us to state the active promotion of innovative developments in the field of public administration, in particular through the introduction of the "Diia" information system, the introduction of information technologies in all spheres of public life of the state and its citizens.

The informatization of many public administration processes has simplified the procedures for applying for administrative services. The time spent on receiving such services has been significantly reduced. This, undoubtedly, contributes to the optimization of management activities and the improvement of the image of the state and state bodies.

Keywords: *provision of administrative services, information policy, information, informatization, legal support of management processes.*

Стаття надійшла до редколегії 21 березня 2024 року